

## Очікування керівників ринкоутворюючих підприємств Львівщини у зв'язку з євроінтеграцією

З метою вивчення проблем ринку праці Львівщини науковцями ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України» під керівництвом Садової У.Я. науково-практичні пошуки та розробки систематично ведуться з кінця 1990-их років<sup>1</sup>. У час стрімкого розвитку невеликих мережевих організаційних структур, посилення інформаційно-технологічної складової в економіці, модернізації виробництва та впровадження технологічних інновацій було проведено комплексне дослідження, що лягло в основу проекту «Програми забезпечення високопрофесійними кадрами Львівську область до 2015 року». Вихідним пунктом дослідження стало спеціально розроблене анкетне опитування керівників підприємств Львівщини щодо оцінки ними стану використання робітничих кадрів та додаткової потреби у них (2006-2007 р.). В подальшому воно стало базою для моніторингу трансформаційних змін регіонального і локальних ринків праці Львівщини 2006 р., 2011 р. та 2015 рр. У процесі трьох обстежень, респондентами якого виступили члени директорського корпусу та керівники кадрових служб основних ринкоутворюючих середніх і великих підприємств Львівської області, дослідницький колектив отримав розгорнуту інформацію про існуючу на час опитування наявність працівників робітничих професій та додаткову потребу у них. Важливість отриманих даних є неоціненною, адже саме на великих та середніх підприємствах працює 70% загальної кількості найманих працівників Львівщини.

Опитуванням охоплено 153 великих та середніх підприємства (20% усіх працюючих в області у 2015 р.) (у 2006 р. – 124 (11,1%), у 2011 р. – 235 (23%) відповідно). На час проведення обстеження у них працювали 14 262 особи робітничих професій (14 081 та 16 358 відповідно у 2006 р. та 2011 р.).

Найбільш цінним у плані аналізу трансформаційних змін ринку праці регіону робітничих кадрів є вивчення динаміки змін основних характеристик зайнятості та структур попиту і пропозиції робітників.

Кризові явища 2008-2009 рр., та 2014-2015 рр. внесли свій деструктивний вплив у економічну ситуацію та відобразились на трансформаційних процесах регіональних ринків праці. Якщо у 2006 р. про існування проблеми дефіциту кваліфікованих робітничих кадрів заявляли трохи менше двох третин респондентів (71%), то у 2011 р. – менше половини (45,5%), а у 2015 р. менше третини (31,4%). Різке падіння курсу гривні, подорожання виробництва, зменшення рівня життя населення, а з ним і рівня споживання товарів та послуг призвели до необхідності введення в дію механізмів економії, завдання яких

<sup>1</sup> Садова У.Я. Регіональні ринки праці: аналіз та прогноз – Уляна Садова, Любов Семів – Редкол.:відп. ред. ак. НАН України М.І.Долишній. – Львів, 2000. – 264с.

полягали втримати підприємство на ринку товарів та послуг, вберегти його від банкрутства. Високий ризик втрати прибутків і непевність соціально-економічної, а у 2014-2015 рр. ще й політичної, ситуації не слугував ні залученню зовнішніх інвестицій ні розширенню чи відкриттю нового виробництва. Додаткова потреба підприємств у робітничих кадрах складала 675 осіб (2215 та 1304 відповідно у 2006 р. та 2011 р.). Відповідно і коефіцієнт додаткової потреби у робітничих кадрах<sup>2</sup> суттєво зменшився. За результатами анкетувань, протягом обстежуваного періоду він впав від 15,7% у 2006 р., до 8% у 2011 р. та до 4,7% у 2015 р. При цьому, вимоги щодо кваліфікації робітників на заміщення вакантних посад практично не змінилися, що свідчить скоріш за все про скорочення загальних обсягів виробництва на обстежуваних підприємствах або відсутність перспектив його розширення, звичне заміщення робітничих кадрів, а не про підняття виробництва на більш якісний рівень і пов'язану з цим додаткову потребу у робітниках.

За результатами обстежень, до найбільш вагомих на ринку праці Львівщини, за кількісною ознакою, відносяться такі групи робітничих професій як: механіки, працівники швейної справи, водії, металообробники. Слід звернути увагу, що у всіх анкетуваннях при відборі підприємств для опитування пріоритет віддавався тим, чисельність найманих працівників на яких вища, та таких, що можуть вважатися визначальними для економіки кожного зокрема адміністративного району чи обласного центру. При цьому, для реального відображення ситуації на локальних ринках праці анкетовані підприємства, розташовані у містах обласного підпорядкування, були віднесені до відповідних адміністративних районів.

Нестабільність ситуації в Україні, звісно, суттєво впливає на орієнтації та очікування керівників ринкоутворюючих підприємств Львівщини. Досвід ведення діяльності хоча б в умовах різкого падіння вартості національної валюти чи необхідності зміни ринкових орієнтацій сприяє значній стриманості у прогнозах. Проте, в час стрімких перемін: вимушеного проведення військових дій, обвалу економіки, зниження рівня життя населення та всеохоплюючої нестабільності необхідно віднайти та задіяти весь потенціал задля втримання стану й переходу до позитивних зрушень. Нові можливості для українських виробників відкриваються у зв'язку із євроінтеграцією, підписанням угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

В обстеженні 2015 р. респондентам було запропоновано дати відповідь на запитання, щодо очікувань змін у діяльності їхнього підприємства у зв'язку із євроінтеграцією. Відповіді розділились наступним чином: 32,7% опитаних впевнені, що на їхньому підприємстві зросте якість виробництва через необхідність відповідності європейським стандартам; 27,5% – вважає, що на їхніх підприємствах зростуть обсяги виробництва в разі виникнення можливостей розширення ринку збуту готової продукції; 24,2% у числі яких

---

<sup>2</sup> Кількість додаткової потреби у робітничих кадрах на 100 фактично наявних робітників ( )

вагому частку складають виробництва локального рівня, такі як хлібопекарні чи підприємства із надання виключно місцевих послуг, або підприємства, що вже тривалий час постачають свою продукцію на євроринки, знають, що їх обсяги виробництва ніяк не зміняться у зв'язку із євроінтеграцією; лише 6% респондентів переконані, що обсяги їх виробництва зменшаться внаслідок низької конкурентоспроможності їх продукції, порівняно із імпортними товарами, які вийдуть на ринок споживання. Зрозумілим є те, що ринкоутворюючі підприємства Львівщини здебільшого мають оптимістичні сподівання на подальшу роботу. Питання залишається у створенні відповідних умов розвитку виробництва на державному та регіональних рівнях.